

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PAOLO MENGOZZI
prezentate la 29 noiembrie 2011¹

Cauza C-376/10 P

**Pye Phyo Tay Za
împotriva**

Consiliului Uniunii Europene

„Recurs — Măsuri restrictive instituite împotriva Birmaniei/Myanmar — Înscrierea recurentului pe lista persoanelor, grupurilor și entităților cărora li se aplică aceste dispoziții”

Cuprins

I	Istoricul cauzei și hotărârea atacată	2
II	Procedura în fața Curții și concluziile părților	5
III	Analiza juridică	5
A	Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o eroare de drept în interpretarea temeiurilor juridice ale regulamentului în litigiu	6
1	Argumentele părților	6
2	Analiză	7
B	Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare	11
1	Argumentele părților	6
2	Analiză	13
a)	Cu privire la problema prealabilă referitoare la posibilitatea invocării dreptului la apărare	13
b)	Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la o comunicare prealabilă a motivelor și a dreptului la o audiere prealabilă (primul aspect al celui de al treilea motiv)	15

¹ — Limba originală: franceza.

c) Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă (al doilea aspect al celui de al treilea motiv)	17
d) Cu privire la chestiunea notificării (al treilea aspect al celui de al treilea motiv)	19
C Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare a obligației de motivare a regulamentului în litigiu	20
1. Argumentele părților	11
2. Analiză	20
D Cu privire la al patrulea și ultimul motiv, întemeiat pe o încălcare a dreptului de proprietate și a principiului proporționalității	22
1. Argumentele părților	19
2. Analiză	23
IV Cu privire la acțiunea în fața Tribunalului	25
V Cu privire la cheltuielile de judecată	25
VI Concluzie	25

1. Presentul recurs, introdus de domnul Pye Phyo Tay Za (denumit în continuare „domnul Tay Za” sau „recurentul”), resortisant birman, are ca obiect anularea Hotărârii Tay Za/Consiliul² (denumită în continuare „hotărârea atacată”) prin care Tribunalul Uniunii Europene a respins acțiunea în anulare formulată de recurent împotriva Regulamentului (CE) nr. 194/2008 al Consiliului din 25 februarie 2008 de reinnoire și de întărire a măsurilor restrictive instituite împotriva Birmaniei/Myanmar și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 817/2006³ (denumit în continuare „regulamentul în litigiu”), în măsura în care numele recurentului figurează pe lista persoanelor cărora li se aplică regulamentul.

2. Curtea este invitată să se pronunțe cu privire la condițiile în care un regim de sancțiuni stabilit de către Consiliul Uniunii Europene împotriva unei țări terțe poate viza persoane fizice și la intensitatea pe care trebuie să o prezinte legătura dintre aceste persoane și regimul de conducere. Acest recurs ridică astfel o serie de chestiuni importante, inclusiv în ceea ce privește garanțiile oferite de sistemul juridic al Uniunii în raport cu dreptul la apărare care poate fi invocat de persoanele vizate de o măsură de înghețare a fondurilor într-un astfel de context.

I — Istoricul cauzei și hotărârea atacată

3. Pentru o expunere detaliată a cadrului juridic, se face trimitere la punctul 1 și următoarele din hotărârea atacată.

2 — Hotărârea din 19 mai 2010 (T-181/08, Rep., p. II-1965).

3 — JO L 66, p. 1.

4. Prezentul litigiu își are originea în acțiunea întreprinsă de Uniune împotriva Uniunii Birmane începând cu anul 1996⁴. Acțiunea Uniunii era atunci motivată de absența progreselor acestei țări pe calea democratizării și de existența unor încălcări persistente ale drepturilor omului. Măsurile restrictive luate de Uniune au fost nu numai menținute cu regularitate, ci și întărite. Consiliul a decis că fondurile și resursele economice (denumite în continuare „fondurile”) ale persoanelor care stabilesc sau pun în aplicare politici care împiedică tranziția democratică sau care beneficiază de pe urma acestora trebuie înghețate⁵. Lista persoanelor vizate de măsurile de înghețare cuprindea în esență nume de cadre militare.

5. Poziția comună inițială a fost abrogată prin Poziția comună 2003/297/PESC a Consiliului din 28 aprilie 2003 privind Birmania/Myanmar⁶ pentru a fi înlocuită cu un regim de sancțiuni mai extins. Sancțiunile prevăzute vizau atunci să se aplice în privința altor membri ai regimului militar, a intereselor economice ale regimului în cauză, precum și a altor persoane care stabileau, puneau în aplicare sau beneficiau de politicile care împiedică tranziția democratică. Sancțiunile se extindeau în egală măsură asupra membrilor familiei persoanelor identificate⁷ fără ca membrii respectivi să fie înscrși în mod nominal pe lista anexată la poziția comună. În temeiul acestei poziții comune, Consiliul a adoptat Decizia 2003/907/PESC din 22 decembrie 2003 de punere în aplicare a Poziției comune 2003/297/PESC⁸, în anexa căreia apar pentru prima dată prenumele, numele și data nașterii recurentului.

6. Ca urmare a acestei decizii, Poziția comună 2004/423/PESC a Consiliului din 26 aprilie 2004 de reînnoire a măsurilor restrictive împotriva Birmaniei/Myanmar⁹ cuprindea nu numai lista membrilor regimului militar și a persoanelor considerate de Consiliu ca fiind asociate acestuia, ci și alte trei coloane, intitulate „Soț/Soție”, „Copii” și, respectiv, „Nepoți”. În partea din anexă referitoare la „[p]ersoane[le] care beneficiază de politicile economice guvernamentale” erau înscrise, în mod specific, numele tatălui recurentului, numele soției acestuia, precum și numele celor trei copii, printre care figurează cel al recurentului. În Poziția comună 2005/340/PESC a Consiliului din 25 aprilie 2005 de prelungire a măsurilor restrictive împotriva Birmaniei/Myanmar și de modificare a Poziției comune 2004/423/PESC¹⁰, înscrierea recurentului, precum și a tatălui său și a soției acestuia din urmă au fost confirmate¹¹.

7. Consiliul, constatând absența unor progrese realizate în vederea reconcilierii naționale, a respectării drepturilor omului și a democrației, a reînnoit sau a prelungit în mod regulat măsurile restrictive adoptate împotriva Uniunii Birmane, în special în cadrul Pozițiilor comune 2007/248/PESC¹², 2007/750/PESC¹³ și 2008/349/PESC¹⁴.

4 — Prima acțiune a Uniunii a luat forma Poziției comune 96/635/PESC din 28 octombrie 1996, definită de Consiliu în temeiul articolului J.2 din Tratatul privind Uniunea Europeană, referitoare la Birmania/Myanmar (JO L 287, p. 1). Din motive de simplificare și cu excepția cazului în care trimiterea la titlul exact al unui act ne va obliga să acționăm altfel, în continuare vom utiliza numai denumirea „Birmania”.

5 — Poziția comună 2000/346/PESC a Consiliului din 26 aprilie 2000 de prelungire și modificare a Poziției comune 96/635 (JO L 122, p. 1).

6 — JO L 106, p. 36.

7 — A se vedea al treilea considerent și articolul 9 din Poziția comună 2003/297.

8 — JO L 340, p. 81.

9 — JO L 125, p. 61.

10 — JO L 108, p. 88.

11 — Numele celor doi frați ai recurentului înscrise pe lista anexată la Poziția comună 2004/423 nu au fost reluate în Poziția comună 2005/340. Cu toate acestea, în aceasta din urmă a fost adăugat numele unui unchi al recurentului (a se vedea punctul J2a din anexa I la Poziția comună 2005/340).

12 — Poziția comună 2007/248/PESC a Consiliului din 23 aprilie 2007 de reînnoire a măsurilor restrictive împotriva Birmaniei (Myanmar) (JO L 107, p. 8). Soția fratelui tatălui recurentului este, pentru prima dată, înscrși pe lista persoanelor ale căror fonduri trebuie înghețate.

13 — Poziția comună 2007/750/PESC a Consiliului din 19 noiembrie 2007 de modificare a Poziției comune 2006/318/PESC de reînnoire a măsurilor restrictive împotriva Birmaniei/Myanmar (JO L 308, p. 1). Bunicul recurentului și societatea tatălui recurentului sunt, pentru prima dată, înscrise pe lista anexată la Poziția comună 2007/750.

14 — Poziția comună 2008/349/PESC a Consiliului din 29 aprilie 2008 de reînnoire a măsurilor restrictive împotriva Birmaniei (Myanmar) (JO L 116, p. 57).

8. Potrivit articolului 5 alineatul (1) din Poziția comună 2006/318/PESC a Consiliului din 27 aprilie 2006 de reînnoire a măsurilor restrictive împotriva Birmaniei/Myanmar (JO L 116, p. 77), astfel cum a fost modificat prin Poziția comună 2007/750, „[s]e îngheață toate fondurile și resursele economice care aparțin, sunt deținute, sunt controlate sau se află în posesia membrilor guvernului Birmaniei/Myanmar și care aparțin, sunt deținute, sunt controlate sau se află în posesia persoanelor fizice sau juridice, a entităților sau a organismelor care le sunt asociate, astfel cum sunt enumerate în anexa II”.

9. Anexa II la Poziția comună 2006/318, astfel cum a fost modificată prin Poziția comună 2008/349, menționează, la titlul J, denumit „Persoane care au beneficiat de politicile economice ale guvernului și alte persoane asociate regimului”, numele recurentului (J1c), data sa de naștere, însoțite de precizarea că este fiul lui Tay Za, la rândul său înscris la poziția J1a. Trebuie remarcat faptul că soția tatălui recurentului este de asemenea înscrisă (J1b), ca și bunica recurentului (J1e). Elementele de identificare fac precizarea, printre altele, în ceea ce îl privește pe tatăl recurentului, că este director executiv al societății Htoo Trading Co.

10. În măsura în care competențele Comunității Europene aveau ca obiect instituirea măsurilor restrictive prevăzute în contextul diverselor poziții comune menționate anterior, în special prin înghețarea fondurilor, Consiliul a adoptat o serie de acte de punere în aplicare a respectivelor poziții comune. În acest cadru a intervenit regulamentul în litigiu, care a procedat la punerea în aplicare a măsurilor restrictive prevăzute în Pozițiile comune 2006/318 și 2007/750. Regulamentul în litigiu a fost adoptat în temeiul articolelor 60 CE și 301 CE. Acesta a intrat în vigoare la data publicării sale în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, respectiv la 10 martie 2008.

11. Articolul 11 alineatul (1) din regulamentul în litigiu prevede că „[s]e îngheață toate fondurile și resursele economice care aparțin, sunt în proprietatea, sunt deținute sau sunt controlate de membrii guvernului din Birmania/Myanmar și de persoanele fizice sau juridice, entitățile sau organismele asociate acestora, astfel cum sunt enumerate în anexa VI”.

12. Articolele 12 și 13 din regulamentul în litigiu precizează condițiile în care, în mod excepțional și într-un număr de cazuri enumerate limitativ, poate fi autorizată punerea la dispoziție, deblocarea sau utilizarea de fonduri sau de resurse economice.

13. Anexa VI la regulamentul în litigiu este intitulată „Lista membrilor guvernului Birmaniei/Myanmar și a persoanelor fizice sau juridice, entităților sau organismelor care le sunt asociate, menționate la articolul 11”. În titlul J sunt enumerate persoanele „care beneficiază de politicile economice ale guvernului”¹⁵. La poziția J1a este înscris numele tatălui recurentului. În ceea ce îl privește pe recurent, acesta este înscris la poziția J1c; cu titlu de informații de identificare, se precizează că este fiul lui Tay Za (J1a); de asemenea, se face mențiune cu privire la data sa de naștere și la sexul acestuia. De asemenea, în titlul J din anexa VI la regulamentul în litigiu, sunt înscrise numele tatălui, al soției tatălui, precum și al bunicii paterne a recurentului¹⁶.

14. La 11 martie 2008, Consiliul a publicat Comunicarea în atenția persoanelor și a entităților menționate în listele prevăzute la articolele 7, 11 și 15 din regulamentul în litigiu¹⁷.

15. Regulamentul (CE) nr. 353/2009 al Comisiei din 28 aprilie 2009¹⁸ modifică anexa VI la regulamentul în litigiu; această modificare nu privește totuși indicațiile referitoare la recurent care au fost preluate în formă identică.

15 — După intrarea în vigoare a Regulamentului (CE) nr. 385/2008 al Comisiei din 29 aprilie 2008 (JO L 116, p. 5), care modifică regulamentul în litigiu, titlul J din anexa VI desemnează „[p]ersoanele care au beneficiat de politicile economice ale guvernului și alte persoane asociate regimului”.

16 — La pozițiile J1b, J1d și, respectiv, J1e.

17 — JO C 65, p. 12.

18 — JO L 108, p. 20.

16. Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 16 mai 2008, domnul Tay Za a introdus o acțiune în anulare împotriva regulamentului în litigiu și solicita Tribunalului, în concluziile sale adaptate și modificate¹⁹, anularea regulamentului în litigiu în măsura în care îl vizează²⁰ și obligarea Consiliului la plata cheltuielilor de judecată.

17. În primul rând, recurentul a susținut că regulamentul în litigiu este lipsit de temei juridic; al doilea motiv era întemeiat pe încălcarea obligației de motivare care incumbă Consiliului; al treilea motiv era întemeiat pe o încălcare a drepturilor fundamentale ale recurentului, și anume a dreptului la un proces echitabil, a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă și a dreptului de proprietate, precum și pe o încălcare a principiului proporționalității; în al patrulea și ultimul rând, recurentul invoca o încălcare a principiilor de drept care decurg din caracterul penal al impunerii înghețării fondurilor și o încălcare a principiului securității juridice.

18. În hotărârea atacată, Tribunalul a respins toate motivele invocate și a obligat recurentul la plata cheltuielilor de judecată efectuate de Consiliu.

II — Procedura în fața Curții și concluziile părților

19. La 27 iulie 2010, domnul Tay Za a introdus un recurs împotriva hotărârii atacate. În concluziile sale, recurentul solicită Curții anularea, în totalitate, a hotărârii atacate, constatarea caracterului nul și neavenit al regulamentului în litigiu în măsura în care îl vizează și obligarea Consiliului la plata cheltuielilor de judecată efectuate în cadrul ambelor proceduri.

20. În memoriul în răspuns formulat, Consiliul solicită Curții respingerea recursului și obligarea recurentului la plata cheltuielilor de judecată.

21. În memoriul în răspuns formulat, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, intervenient în primă instanță în susținerea Consiliului, solicită Curții respingerea recursului.

22. Comisia Europeană, intervenientă în primă instanță în susținerea Consiliului, solicită Curții în memoriul în răspuns formulat constatarea faptului că niciunul dintre motivele de drept invocate de recurent nu este de natură să infirme hotărârea atacată; în consecință, solicita respingerea recursului și obligarea recurentului la plata cheltuielilor de judecată.

23. Pledoariile părților au fost audiate în ședința care a avut loc la 6 septembrie 2011.

III — Analiza juridică

24. În susținerea recursului formulat, recurentul invocă patru motive. Primul motiv are ca obiect contestarea interpretării date de Tribunal articolelor 60 CE și 301 CE, precum și a concluziei la care ajunge acesta ca urmare a interpretării respective cu privire la caracterul suficient al temeiului juridic al regulamentului în litigiu. Al doilea motiv este întemeiat pe o încălcare a obligației de motivare. Al treilea motiv urmărește contestarea interpretării date de Tribunal în ceea ce privește dreptul la apărare. În sfârșit, prin al patrulea motiv se contestă aprecierea Tribunalului potrivit căreia măsura aplicată recurentului reprezintă o atingere proporțională a dreptului său de proprietate.

19 — A se vedea punctul 33 din hotărârea atacată.

20 — Întrucât Regulamentul nr. 353/2009 nu reprezintă decât un regulament de aplicare a Regulamentului nr. 194/2008 (a se vedea punctul 38 din hotărârea atacată) care, fără a modifica în plus corpul regulamentului de bază, nu face decât să retranscrie, în anexă, datele privind recurentul, deja furnizate de regulamentul în litigiu, ne vom limita, în analiza care urmează, la examinarea regulamentului în litigiu.

25. În măsura în care intenționăm să sugerăm Curții admiterea primului motiv, celelalte trei nu vor fi analizate decât cu titlu subsidiar. Din motive de natură logică, vom începe analiza subsidiară prin examinarea celui de al treilea motiv.

A — Cu privire la primul motiv, întemeiat pe o eroare de drept în interpretarea temeiurilor juridice ale regulamentului în litigiu

1. Argumentele părților

26. Recurentul critică Tribunalul pentru faptul că i-ar fi impus în mod nelegal sarcina răsturnării prezumției potrivit căreia membrii de familie ai persoanelor care beneficiază de politicile economice ale guvernului birman beneficiază la rândul lor de politicile respective și, în consecință, sarcina probei. El susține că interpretarea dată de Tribunal articolelor 60 CE și 301 CE este contrară criteriilor stabilite de Curte în Hotărârea Kadi și Al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia²¹ (denumită în continuare Hotărârea „Kadi”) și că nu există o legătură suficientă între recurent și regimul din Birmania care ar putea fundamenta juridic înghețarea fondurilor sale. Adaugă că, chiar și atunci când Consiliul desemnează categoriile de persoane sau de entități, el trebuie să efectueze o evaluare individuală a fiecărei situații, să furnizeze elemente de probă și să indice motivele pentru care persoana sau entitatea în cauză este înscrisă. Orientările privind punerea în aplicare și evaluarea măsurilor restrictive din 2005²² invită Consiliul să nu procedeze la înregistrarea unui copil adult de peste 18 ani decât în considerarea propriei responsabilități în raport cu politicile pe care Uniunea intenționează să le combată. În orice caz, recurentul susține că Consiliul nu a indicat niciodată respectivele motive și nici nu și-a întemeiat înscrierea recurentului pe vreo prezumție pe care acesta din urmă să fi fost în măsură să o răstoarne. În continuare, reclamantul amintește elementele de fapt deja cuprinse în hotărârea atacată, printre care faptul că el nu deținea participații la două societăți ale tatălui său nici în 2003 – dată la care a fost pentru prima oară vizat de măsurile restrictive –, nici în 2008 – anul adoptării regulamentului în litigiu. În sfârșit, deși articolele 60 CE și 301 CE autorizează Comunitatea să pună în aplicare un embargo care să afecteze întreaga populație birmană, recurentul susține că, din momentul în care acțiunea Comunității ia forma unor sancțiuni punctuale, Consiliul trebuie să se asigure că acestea nu vizează persoane care nu au legătură cu regimul vizat.

27. Consiliul consideră că, dimpotrivă, hotărârea atacată este lipsită de orice eroare de drept. Articolele 60 CE și 301 CE constituie temeiuri juridice suficiente pentru regulamentul în litigiu, întrucât acesta din urmă este îndreptat efectiv împotriva unei țări terțe. Tribunalul a acționat în sensul unei corecte aplicări a Hotărârii Kadi, considerând că există o prezumție potrivit căreia membrii de familie ai persoanelor care beneficiază de politicile economice ale regimului birman beneficiază la rândul lor de politicile respective și prezintă un risc de eludare a măsurilor restrictive care justifică înscrierea lor. Recurentul a fost înscris pe lista persoanelor ale căror fonduri trebuie înghețate din cauza faptului că acesta aparține unei categorii stabilite de Consiliu, și nu în mod individual. Pe de altă parte, Consiliul susține că recurentul s-a întemeiat pe o versiune căzută în desuetudine a Orientărilor privind punerea în aplicare a măsurilor restrictive în cadrul politicii externe și de securitate comună (PESC). Recurentul este asociat regimului birman, iar extinderea măsurilor restrictive la membrii de familie a fost în mod suficient explicată în poziția comună și în regulamentul în litigiu. Prin urmare, reclamantul nu poate pretinde că nu avea cunoștința de contextul în care a avut loc adoptarea regulamentului în litigiu și de motivele înscrierii acestuia. În plus, Consiliul precizează că scopul acestei extinderi este de a crește presiunea asupra regimului de guvernare și menționează că s-a considerat că recurentul a beneficiat la rândul său de pe urma activității ilegale a guvernului în calitate de fiu al tatălui său. Cu toate acestea, încă mai are posibilitatea de a demonstra Consiliului că s-a

21 — Hotărârea din 3 septembrie 2008 (C-402/05 P și C-415/05 P, Rep., p. I-6351).

22 — Orientări privind punerea în aplicare și evaluarea măsurilor restrictive (a sancțiunilor) în contextul politicii externe și de securitate comună a UE (documentul nr. 15114/05 din 2 decembrie 2005). Recurentul face trimitere în special la punctul 19 din orientările menționate.

disociat de tatăl său pentru ca numele său să fie eliminat de pe listă. Până în prezent, recurentul nu a invocat niciun argument de această natură. În sfârșit, Consiliul susține că în principal familia apropiată de persoanele înscrise este cea care prezintă cel mai mare risc de eludare a măsurilor restrictive adoptate împotriva acestora din urmă.

28. La rândul său, Comisia consideră că argumentul invocat de recurent amestecă într-un mod nepotrivit elemente de fapt și de drept. Problema dacă persoanele asociate conducătorilor unei țări terțe pot face obiectul unor măsuri restrictive reprezintă o chestiune de drept asupra căreia Curtea a statuat deja în Hotărârea Kadi. În schimb, întrebarea dacă recurentul este el însuși asociat regimului birman și dacă are o legătură suficientă cu acesta din urmă ține de o apreciere de fapt pe care Curtea nu are competența de a o pune în discuție, în măsura în care recurentul nu a reușit să demonstreze o inexactitate materială sau o denaturare a elementelor de probă. Cu titlu subsidiar, Comisia susține că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept prin consacrarea prezumției potrivit căreia membrii de familie beneficiază de funcția exercitată de conducătorii birmani și este necesar ca aceștia să fie de asemenea înscrși în scopul menținerii eficacității măsurilor restrictive. Pe de altă parte, incapacitatea recurentului de a răsturna prezumția se sprijină de asemenea pe o apreciere de fapt care se află în afara controlului Curții, iar recurentul încearcă, în mod nepotrivit în contextul unui recurs, să introducă un nou element de fapt întemeiat pe considerentul că societățile tatălui său, la care a fost el însuși acționar între anii 2005 și 2007, nu desfășurau activități operaționale în Birmania.

29. Regatul Unit, care și-a limitat intervenția la acest motiv, subliniază că înscrierea tatălui recurentului nu a fost contestată. Reluând argumente similare cu cele ale Consiliului și ale Comisiei, acesta consideră că temeiul juridic al regulamentului în litigiu este corespunzător și că Hotărârea Kadi a fost corect aplicată de către Tribunal. Pe de altă parte, aprecierea faptului că membrii de familie beneficiază la rândul lor de politicile economice ale regimului birman este perfect legitimă, în special în scopul asigurării eficacității măsurilor restrictive. Doar membrii apropiați ai familiei sunt vizați, fapt care denotă o abordare proporțională din partea Consiliului.

30. Consiliul, Regatul Unit și Comisia solicită, în consecință, respingerea primului motiv.

2. Analiză

31. Pentru început, trebuie constatat că o serie de argumente discutate în contextul primului motiv, cum ar fi răsturnarea sarcinii probei sau lipsa unor indicații suficiente cu privire la motivele înscrierii recurentului pe lista persoanelor ale căror fonduri trebuie înghețate, nu sunt direct legate de problema temeiului juridic. În consecință, în analiza care urmează nu vor fi examinate decât argumentele referitoare la caracterul suficient al articolelor 60 CE și 301 CE pentru a constitui temeiul juridic al regulamentului în litigiu, care corespund mai mult titlului pe care însuși recurentul l-a dat primului său motiv.

32. În continuare, trebuie să respingem argumentul Comisiei potrivit căruia prezentul motiv ridică o chestiune de fapt, iar nu una de drept. Dimpotrivă, problema ridicată este de a stabili dacă Tribunalul a aplicat în mod corect interpretarea dată de Curte articolelor 60 CE și 301 CE. Altfel spus, trebuie stabilit dacă membrii de familie ai persoanelor care beneficiază de politicile economice ale regimului birman ar putea fi vizați de măsurile restrictive stabilite printr-un regulament adoptat în temeiul articolelor 60 CE și 301 CE. Prin urmare, este avută în vedere o chestiune de natură eminentă juridică, fiind de competența Curții să o analizeze în contextul acestui recurs.

33. Astfel cum părțile au subliniat, Curtea a precizat în Hotărârea Kadi că, „având în vedere modul de redactare a articolelor 60 CE și 301 CE și în special expresiile «în raport cu țările terțe respective» și «cu una sau mai multe țări terțe» din cuprinsul acestora, aceste dispoziții vizează adoptarea de măsuri împotriva unor țări terțe, această din urmă noțiune putând să includă conducerea unei astfel de țări, precum și indivizii și entitățile care sunt asociate acestei conduceri sau care sunt controlate direct sau

indirect de către aceasta. [...] A reține interpretarea articolelor 60 CE și 301 CE [...] potrivit căreia ar fi suficient ca măsurile restrictive în cauză să vizeze persoane sau entități care se află într-o țară terță sau care sunt asociate acestora în alt temei ar avea ca efect recunoașterea unui domeniu de aplicare excesiv de larg acestor dispoziții și nu ar ține seama în niciun mod de exigența, care rezultă chiar din termenii acestora, ca măsurile luate în temeiul acestor dispoziții să fie adoptate împotriva unor țări terțe”²³.

34. Linia de apărare a Consiliului și a intervenientelor în susținerea sa constă în a afirma că, având în vedere că regulamentul în litigiu era în mod evident îndreptat împotriva regimului birman, articolele 60 CE și 301 CE reprezentau un temei juridic suficient al acestuia. Un astfel de argument nu îndeplinește decât parțial criteriile stabilite în Hotărârea Kadi, deoarece, deși este cert că se impune ca măsurile restrictive adoptate pe acest temei să fie îndreptate împotriva unei țări terțe, acest fapt nu exonerează Consiliul de obligația de a viza exclusiv persoanele care se încadrează în definiția dată de Curte noțiunii „conducători” sau „persoane asociate” acestora din urmă, atunci când acțiunea Comunității împotriva unei țări terțe ia forma unor măsuri restrictive adoptate împotriva unor persoane fizice.

35. Este mai convenabil, în schimb, a invoca argumentul potrivit căruia Comunitatea are competență, doar în temeiul articolelor 60 CE și 301 CE, să instituie un embargo comercial total care ar afecta întreaga populație a țării terțe vizate de acțiunea Comunității și, prin urmare, *a fortiori*, măsurile restrictive în litigiu se pot întemeia pe articolele menționate anterior? Considerăm că răspunsul este negativ. Măsurile respective sunt în general prezentate ca „sanțiuni inteligente”, punctuale și al căror scop este cu precădere acela de a limita efectele nedorite ale sancțiunilor internaționale asupra persoanelor care suferă deja sau nu sunt răspunzătoare pentru situația din țara terță vizată. Prin urmare, atunci când Comunitatea alege să acționeze prin intermediul unor măsuri restrictive punctuale, este de competența instituțiilor, sub controlul instanței de judecată, să se asigure că persoanele împotriva cărora au fost adoptate măsurile respective au o legătură suficientă cu regimul vizat pentru a fi considerate drept „conducători” sau „persoane asociate” conducătorilor. O decizie diferită ar echivala cu acordarea unui cec în alb instituțiilor respective, care ar putea impune astfel măsuri restrictive împotriva oricărei persoane sau categorii de persoane, pe motiv că, la urma urmelor, ar putea la fel de bine să impună un embargo comercial total. Așadar, deși împărtășim raționamentul utilizat *a fortiori* de Tribunal la punctul 70 din hotărârea atacată, îl împărtășim numai în măsura în care acesta vizează strict conducătorii birmani și persoanele asociate acestora. Avem îndoieli și în ceea ce privește afirmația cuprinsă la punctul respectiv potrivit căreia membrii de familie ai directorilor întreprinderilor birmane intră în categoria de „persoane asociate” regimului birman.

36. În fapt, în hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că recurentul are o legătură suficientă, deși indirectă, cu conducătorii birmani în virtutea faptului că este fiul unui om de afaceri birman ale cărui activități comerciale în această țară nu pot prospera decât dacă beneficiază de avantaje consimțite de regimul aflat la putere²⁴. Tribunalul a subliniat că această legătură indirectă cu regimul de conducere a motivat înscrierea recurentului pe lista persoanelor ale căror fonduri trebuie înghețate. Astfel, Tribunalul a statuat că „este permis să se prezume că [membrii de familie ai directorilor importanți de întreprinderi ale regimului militar din Myanmar] beneficiază de funcția exercitată de acești directori, astfel încât nimic nu se opune concluziei că beneficiază la rândul lor de politicile economice ale guvernului”²⁵. Potrivit Tribunalului, această prezumție poate fi răsturnată cu condiția ca persoana interesată să demonstreze că nu are legături strânse cu directorul care face parte din familia sa²⁶.

37. Aprecierea Tribunalului impune trei serii de observații.

23 — Hotărârea Kadi, menționată anterior (punctele 166 și 168).

24 — A se vedea punctele 61-65 din hotărârea atacată.

25 — Punctul 67 din hotărârea atacată.

26 — Punctul 68 din hotărârea atacată.

38. Pe de o parte, prezumția consacrată la punctul 67 din hotărârea atacată pare să fi fost creată *ex nihilo* de către Tribunal, deoarece nici Poziția comună 2007/750, nici regulamentul în litigiu nu fac referire la o astfel de prezumție. În acest sens, paralela pe care Consiliul și Comisia au încercat să o stabilească, în cursul ședinței, cu situația din cauza Melli Bank/Consiliul²⁷ se lovește de limite incontestabile. Astfel, în această cauză pendinte, este vorba despre controlul legalității unei hotărâri de înghețare a fondurilor unei filiale deținute 100 % de către o entitate înscrisă la rândul său pentru motivul sprijinului său dovedit pentru politica de proliferare nucleară în Iran, în condițiile în care în ce privește filiala nu a fost demonstrat niciun fel de sprijin de această natură. Cu alte cuvinte, filiala este înscrisă doar pentru că este deținută 100 % de societatea sa mamă și pentru că există un risc semnificativ, presupus în mod necesar, ca societatea-mamă să reușească să eludeze măsurile restrictive impuse prin intermediul filialei sale. Totuși, în acest context, prezumția era confirmată de verificarea efectuată de către Tribunal în sensul că societatea-mamă avea puterea de a numi cadrele de conducere ale filialei sale, putere care o menținea pe aceasta din urmă într-un raport de subordonare evident și care putea genera în mod legitim îndoieli în ceea ce privește capacitatea filialei fie de a duce o politică economică și comercială în condiții de independență deplină, fie de a rezista eventual presiunilor pe care societatea-mamă putea să le exercite asupra sa în scopul eludării măsurilor restrictive care o vizau. Or, în primul rând, în această hotărâre, Tribunalul nu s-a mulțumit să consacre o prezumție, ci a mers mai departe prin verificarea concretă a realității riscurilor. În al doilea rând, considerăm că legătura la care se face referire în această cauză, aceea care unește recurentul de tatăl său, este de altă natură decât simpla legătură juridico-economică existentă între o societate-mamă și filiala sa. Mai mult decât atât, în cazul în care sunt implicate persoane fizice, nu ar trebui să se facă uz de prezumții decât în mod cu precădere moderat.

39. Pe de altă parte, în contextul utilizării articolelor 60 CE și 301 CE împotriva unor persoane fizice, am apărut deja ideea potrivit căreia noțiunea „țări terțe” nu ar trebui să fie înțeleasă doar din punct de vedere formal, ci, de asemenea, substanțial, având în vedere faptul că politicile publice sunt, în mod evident și din ce în ce mai mult, puse în aplicare prin acțiunea, prin sprijinul sau prin complicitatea unor persoane sau entități care au o personalitate distinctă de cea a statului terț în cauză, însă care prezintă o legătură suficientă în raport cu statul și cu politicile publice desfășurate, pentru a putea face obiectul unor măsuri restrictive care privesc, în fapt, statul terț în sine²⁸. În speță, reiese deja, în conformitate cu o apreciere a Consiliului care nu poate fi pusă la îndoială, că tatăl recurentului este asociat cu regimul birman fără a face totuși parte din guvernul în sine. Calitatea sa de „persoană asociată” regimului birman decurge din beneficiile reale obținute din politicile economice birmane de cele două societăți pe care le conduce, iar, în acest sens, legătura sa cu regimul în cauză este suficientă. Astfel fiind, tot în ceea ce îl privește pe tatăl recurentului, această legătură, deși suficientă, este înainte de toate indirectă, deoarece acesta este descris ca beneficiar pasiv al politicilor economice în raport cu care nu reprezintă un factor de decizie. În schimb, înscrierea recurentului se întemeiază, în sensul analizei efectuate de Tribunal, exclusiv pe prezumția potrivit căreia fiul unei persoane care beneficiază de politicile economice ale regimului birman beneficiază la rândul său de politicile respective.

40. Cu alte cuvinte, prezentul recurs implică trei categorii de persoane fizice cărora li se aplică măsurile restrictive și care, pentru o mai bună înțelegere, ar putea fi reprezentate de trei cercuri concentrice. Primul cerc este format din conducătorii înșiși, și anume membri ai guvernului sau alte persoane cu o putere reală de decizie și care dețin, așadar, cel mai mare grad de responsabilitate politică în situația pe care Uniunea intenționează să o combată. În conformitate cu anexa VI la regulamentul în litigiu, este vorba despre membrii Consiliului de Stat pentru Pace și Dezvoltare, comandanți regionali, comandanți regionali adjuncți, miniștri, miniștri adjuncți, alte autorități legate de sectorul turismului, înalți responsabili militari, ofițeri militari aflați la conducerea închisorilor și a

27 — A se vedea în special punctul 24 și următoarele din Concluziile pe care le-am prezentat în acea cauză (C-380/09 P, pendinte la Curte).

28 — A se vedea punctul 67 din Concluziile pe care le-am prezentat în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 16 noiembrie 2011, Bank Melli Iran/Consiliul (C-548/09 P, nepublicată încă în Repertoriu).

poliției și înalți responsabili ai Union Solidarity and Development Association²⁹. Al doilea cerc este format din persoanele asociate, direct sau indirect, cu conducătorii aparținând primului cerc; poate fi vorba de membrii de familie ai conducătorilor respectivi³⁰, dar și de persoane care au beneficiat de politicile economice³¹. Al treilea cerc este format, prin urmare, din membrii de familie ai persoanelor care beneficiază de politicile economice în raport cu care Consiliul nu ține seama de nicio responsabilitate directă sau indirectă în procesul de luare a deciziilor, nici măcar în ceea ce privește beneficiile membrilor care formează cel de al doilea cerc. Pentru a extinde metafora, acest al treilea cerc ne pare mult prea îndepărtat de centrul decizional pentru a putea intra sub incidența măsurilor restrictive adoptate doar în temeiul articolelor 60 CE și 301 CE.

41. Tocmai pentru că avem de-a face aici cu persoane fizice și pentru că, pe lângă aceasta, nu ni se pare echitabil ca un particular să suporte consecințe grave ca urmare a apartenenței sale familiale, împotriva căreia, în cele din urmă, nu poate lupta cu adevărat, Curtea ar trebui să declare, în lumina a ceea ce stabileau, la un moment dat, Orientările privind punerea în aplicare și evaluarea măsurilor restrictive³², că copiii adulți ai persoanelor care beneficiază de politicile economice ale unui regim dintr-o țară terță pe care Uniunea intenționează să îl combată ar trebui să fie vizați de măsurile restrictive nu exclusiv pentru motivul filiației lor materne sau paterne, ci pe baza propriei responsabilități în contextul politicilor sau acțiunilor în cauză. Or, legătura de cauzalitate dintre recurent și situația din țara terță care justifică adoptarea unor măsuri restrictive împotriva acestuia din urmă este mult prea fragilă pentru ca înghețarea fondurilor sale să se întemeieze exclusiv pe articolele 60 CE și 301 CE.

42. Pentru a ne convinge asupra acestui aspect, este suficient să amintim motivele care au justificat adoptarea Poziției comune 2007/750 și a regulamentului în litigiu. Poziția comună 2007/750 face referire la „represiunea brutală săvârșită de autoritățile birmane împotriva protestatarilor pașnici, precum și încălcările grave și continue ale drepturilor omului în Birmania”³³ și la necesitatea „de a intensifica presiunile asupra regimului prin adoptarea unei serii de măsuri împotriva celor care se fac *responsabili* de represiunea violentă și de impasul politic în care se găsește țara”³⁴. La rândul său, în regulamentul în litigiu se precizează că acțiunea Uniunii a fost lansată în 1996 având în vedere absența progreselor pe calea democratizării și persistența încălcărilor drepturilor omului³⁵ și se menționează o serie de factori care au dus la reînnoirea și la întărirea măsurilor restrictive instituite împotriva Uniunii Birmane, precum refuzul autorităților de a se angaja în discuții cu mișcarea democratică, refuzul de a autoriza o convenție națională cu adevărat deschisă, menținerea în detenție a lui Daw Aung San Suu Kyi și lipsa unor acțiuni întreprinse în vederea eradicării muncii forțate³⁶. Legătura dintre aceste elemente și situația recurentului este departe de a fi evidentă.

43. În al treilea și ultimul rând, raționamentul Tribunalului este afectat de o anumită ambiguitate semantică. În timp ce, la punctul 67 din hotărârea atacată, Tribunalul afirmă că, „în ce privește membrii de familie ai acestor *directori de întreprinderi*, este permis să se prezume că beneficiază de funcția exercitată de acești *directori*”³⁷, trebuie, în fapt, să se înțeleagă că Tribunalul se referă aici la directorii de întreprinderi³⁸. Or, directorii de întreprinderi nu sunt „conducători” în sensul Hotărârii Kadi, ci, așa cum am explicat în prealabil, „persoane asociate” conducătorilor din țara terță în cauză și,

29 — A se vedea punctele A-I din anexa VI la regulamentul în litigiu.

30 — La punctele A-I din anexa VI la regulamentul în litigiu sunt enumerați, astfel, atât conducătorii în sine (membrii Consiliului de Stat pentru Pace etc.), cât și membrii familiilor acestora.

31 — Punctul J din anexa VI la regulamentul în litigiu.

32 — Astfel, punctul 19 din Orientările din 2005 a dispărut, într-un mod cu adevărat regretabil, din noua versiune a orientărilor menționate (documentul 17464/09 din 15 decembrie 2009). În orice caz, aceste orientări nu au, în mod evident, caracter obligatoriu.

33 — A se vedea al doilea considerent al Poziției comune 2007/750.

34 — A se vedea al treilea considerent al Poziției comune 2007/750. Sublinierea noastră.

35 — A se vedea primul considerent al regulamentului în litigiu.

36 — *Idem*.

37 — Sublinierea noastră.

38 — Menționați la punctul anterior, respectiv la punctul 66.

în cazul tatălui recurentului, în mod indirect. Ar fi de-a dreptul abuziv să asimilăm directorii de întreprinderi – indiferent de importanța respectivelor întreprinderi – conducătorilor unei țări, cu excepția ipotezei în care directorii de întreprinderi în cauză exercită funcții oficiale în cadrul aparatului de stat.

44. La aceste trei serii de observații referitoare la primul motiv mai adăugăm o mențiune cu privire la eficacitatea măsurilor restrictive. Consiliul și intervenientele în susținerea sa au arătat că prezumția consacrată prin hotărârea atacată, potrivit căreia membrii de familie ai persoanelor care beneficiază de politicile economice ale regimului birman beneficiază la rândul lor de politicile respective, este justificată având în vedere necesitatea asigurării eficacității măsurilor restrictive și, prin urmare, a politicii de sancțiuni desfășurate de Uniune împotriva Uniunii Birmane prin evitarea oricărui risc de eludare. Pe lângă faptul că un astfel de argument pune sub semnul îndoielii temeiul real al prezumției, considerăm că pe altarul eficacității măsurilor restrictive nu se poate sacrifica totul. Ceea ce vrem să spunem prin aceasta este că ceea ce dă într-adevăr valoare adăugată Uniunii Europene, ceea ce o distinge de regimurile autoritare împotriva cărora luptă, este tocmai punerea în aplicare și apărarea unei uniuni de drept. Ar fi mult mai ușoară și, cu siguranță, mult mai eficientă instituirea unui regim de sancțiuni împotriva Uniunii Birmane în ansamblu. Însă, prin recurgerea la sancțiuni punctuale, Uniunea a optat pentru un regim de sancțiuni care ar putea fi mai puțin eficiente, dar incontestabil mai corecte. Cu siguranță, pentru a produce efectele dorite, politica de sancțiuni trebuie să fie cât mai eficientă cu putință. Însă se cuvine să renunțăm la eficiența absolută, caracterul imperfect al măsurilor restrictive dovedind tocmai faptul că, în ordinea juridică a Uniunii Europene, drepturile individuale sunt cele care au câștig de cauză.

45. Pentru toate motivele de mai sus, prin faptul că a afirmat că este permis să se prezume că membrii de familie ai persoanelor care beneficiază de politicile economice ale regimului birman beneficiază la rândul lor de politicile respective și că, prin urmare, articolele 60 CE și 301 CE constituie temeiuri juridice suficiente pentru măsurile restrictive adoptate împotriva recurentului, Tribunalul a procedat la o interpretare excesiv de largă a acestor articole și a comis o eroare de drept.

46. În consecință, primul motiv trebuie admis.

B — Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare

1. Argumentele părților

47. Trebuie să se facă distincție între problema prealabilă ridicată de acest motiv și cele trei aspecte pe care recurentul le-a dezvoltat.

48. Cu privire la problema prealabilă referitoare la aplicabilitatea dreptului la apărare, recurentul amintește că respectarea dreptului la apărare este un aspect fundamental al comunității de drept și că articolul 205 TFUE prevede în prezent că acțiunea Uniunii pe scena internațională trebuie să se desfășoare în conformitate cu statul de drept și cu respectarea drepturilor fundamentale. În conformitate cu jurisprudența Curții, dreptul la apărare se aplică ori de câte ori o instituție adoptă o măsură care cauzează în mod direct prejudicii. Astfel, atunci când o decizie afectează în mod sensibil interesele destinatarilor săi, acestora trebuie să li se ofere posibilitatea de a-și valorifica în mod util punctul de vedere³⁹. Instanțele judecătorești ale Uniunii au recunoscut că dreptul la un proces echitabil, care include dreptul de a fi informat cu privire la elementele reținute a fi incriminatorii împotriva persoanei interesate și dreptul de a-și face cunoscut în mod util punctul de vedere, trebuie să fie respectat în prezența sancțiunilor economice cauzatoare de prejudicii. Acest lucru este valabil

39 — În susținerea argumentației sale, recurentul citează Hotărârea din 24 octombrie 1996, Comisia/Lisrestal și alții (C-32/95 P, Rec., p. I-5373), precum și Hotărârea din 10 iulie 2001, Ismeri Europa/Curtea de Conturi (C-315/99 P, Rec., p. I-5281).

mai ales în cazul unei măsuri care reînnoiește înghețarea fondurilor persoanei vizate, situație în care trebuie comunicate orice elemente incriminatoare noi și trebuie acordată posibilitatea unei audieri. În ceea ce îl privește pe recurent, acestuia nu i-a fost adus în prealabil la cunoștință niciun element de probă și nu i-a fost acordată posibilitatea unei audieri prealabile adoptării regulamentului în litigiu. Or, aceste garanții procedurale sunt aplicabile de asemenea în prezența unui regim de sancțiuni îndreptate împotriva unei țări terțe. În opinia recurentului, regulamentul în litigiu nu este de natură exclusiv legislativă, deoarece îl vizează în mod direct și individual pe recurent, pe care îl citează nominal pe lista persoanelor ale căror fonduri trebuie înghețate. În cauzele Melli Bank/Consiliul⁴⁰ și Bank Melli Iran/Consiliul⁴¹, care aveau ca obiect măsuri restrictive vizând persoane juridice în cadrul unui regim de sancțiuni adoptat împotriva unei țări terțe, Tribunalul a recunoscut în mod efectiv recurentelor beneficiul dreptului la apărare. În plus, recurentul consideră că nu este înscris ca membru al unei categorii. Tribunalul a admis posibilitatea de a se demonstra că o persoană s-a disociat de membrul familiei sale înscris, însă această demonstrație se poate face numai prin exercitarea dreptului la apărare. Recurentul invocă în acest sens o incoerență în abordarea Tribunalului, iar aceasta cu atât mai mult cu cât Consiliul a recunoscut în fața Tribunalului și în Orientările privind punerea în aplicare și evaluarea măsurilor restrictive⁴² că o persoană aflată în situația recurentului se bucură de dreptul la apărare. Prin urmare, recurentul susține că nu era posibil ca Tribunalul să concluzioneze că dreptul la apărare nu era aplicabil.

49. Cu privire la primul aspect, referitor la dreptul la un proces echitabil, recurentul contestă concluzia Tribunalului potrivit căreia audierea sa prealabilă nu ar fi avut niciun efect asupra legalității regulamentului în litigiu, recurentul având posibilitatea, numai după adoptarea regulamentului în cauză și dat fiind faptul că nu i-a fost furnizată nicio informație cu privire la motivele înscrierii sale, să prezinte elemente de probă care să ateste că nu are nicio legătură nici cu tatăl său, nici cu interesele comerciale ale acestuia din urmă și că, prin urmare, în ceea ce îl privește nu a beneficiat nicicum de politicile economice ale guvernului birman într-o măsură mai mare decât oricine altcineva.

50. Cu privire la al doilea aspect, referitor la dreptul la o protecție jurisdicțională efectivă, recurentul contestă concluzia Tribunalului potrivit căreia respectiva protecție era asigurată, deși Tribunalul s-a limitat la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, a acurateții situației de fapt reținute, precum și a absenței unei erori vădite în aprecierea situației de fapt și a inexistenței unui abuz de putere. Controlul legalității măsurilor restrictive impune, în schimb, potrivit jurisprudenței Curții, un control complet⁴³, iar tocmai acest tip de control a fost aplicat de către Tribunal în Hotărârea People's Mojahedin Organization of Iran/Consiliul⁴⁴. În memoriul său în replică, recurentul adaugă că Tribunalul a pus în aplicare acest tip de control și în Hotărârea Kadi pronunțată după trimitere spre rejudecare dispusă de Curte⁴⁵. Având în vedere impactul considerabil al măsurilor restrictive, un control incomplet nu poate fi tolerat.

51. În sfârșit, ca răspuns la argumentele invocate de Comisie în memoriul său în răspuns, recurentul susține, în replică, faptul că motivele specifice și concrete care justificau măsura de înghețare a fondurilor sale ar fi trebuit să îi fie notificate de Consiliu în mod individual.

52. Comisia consideră ca nereușită încercarea recurentului de a demonstra existența unei erori de drept în raționamentul Tribunalului, care ar putea invalida sau afecta hotărârea atacată. În ceea ce privește punerea în aplicare a dreptului la apărare, Consiliul și Comisia împărtășesc analiza Tribunalului care face distincție între regimurile de sancțiuni care vizează o țară terță și cele care

40 — Hotărârea din 9 iulie 2009 (T-246/08 și T-332/08, Rep., p. II-2629).

41 — Hotărârea din 14 octombrie 2009 (T-390/08, Rep., p. II-3967).

42 — Recurentul menționează punctele 9, 10 și 17 din Orientările privind punerea în aplicare și evaluarea măsurilor restrictive (sancțiunilor) în cadrul politicii externe și de securitate comună a UE (documentul 15114/05 din 2 decembrie 2005).

43 — Hotărârea Kadi, citată anterior (punctul 326).

44 — Hotărârea din 4 decembrie 2008 (T-284/08, Rep., p. II-3487, punctul 74).

45 — Hotărârea din 30 septembrie 2010, Kadi/Comisia (T-85/09, Rep., p. II-5177). Recurentul face referire aici la punctele 123, 125 și 126, precum și la punctele 129-142 din respectiva hotărâre.

vizează anumite persoane în considerarea legăturii lor cu o activitate teroristă, Tribunalul demonstrând, de altfel, că recurentul a beneficiat de garanții procedurale suficiente și și-a putut susține punctul de vedere în fața Consiliului înainte de adoptarea regulamentului în litigiu. Aceste două instituții resping existența unui drept la o audiere prealabilă, de care recurentul ar fi putut să se prevaleze cu ocazia menținerii în privința sa a măsurilor restrictive în cauză, și susțin că măsurile respective au fost de asemenea notificate în mod legal prin publicarea Avizului din 11 martie 2008 în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*. În această privință și făcând astfel ecou hotărârii Tribunalului, Consiliul adaugă că, chiar și în cazul în care ar fi trebuit să i se recunoască recurentului dreptul la o audiere prealabilă, lipsa audierii nu ar putea afecta legalitatea regulamentului în litigiu, recurentul neadministrând niciun element de probă nou.

53. În ceea ce privește dreptul la o protecție jurisdicțională efectivă, Consiliul și Comisia consideră că Tribunalul a aplicat un nivel corect de control, precum și un criteriu de revizuire adecvat, în conformitate cu jurisprudența *People’s Mojahedin Organization of Iran/Consiliul*⁴⁶ și *Melli Bank Iran/Consiliul*⁴⁷, recunoscând în același timp și în mod corect, o largă putere de apreciere a Consiliului. Prin urmare, Tribunalul a statuat în mod întemeiat că numai o eroare vădită de apreciere din partea Consiliului ar fi putut conduce la anularea actului. În memoriul său în duplică, Comisia dezvoltă o argumentație similară, mergând până la a considera că recurentul a încercat, în contextul replicii, să introducă un nou motiv referitor la nivelul de control adoptat de către Tribunal.

54. Pe de altă parte, Consiliul și Comisia resping teza existenței unei obligații de a notifica în mod individual măsurile în litigiu, în măsura în care recurentul era înscris în calitatea sa de membru al guvernului sau de persoană asociată.

2. Analiză

a) Cu privire la problema prealabilă referitoare la posibilitatea invocării dreptului la apărare

55. De la punctele 120-123 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul a stabilit o distincție clară între cauza în care s-a pronunțat Hotărârea *People’s Mojahedin Organization of Iran/Consiliul*⁴⁸ și prezenta cauză, considerând că jurisprudența în cauza *People’s Mojahedin Organization of Iran/Consiliul* privește exclusiv regimurile de sancțiuni adoptate împotriva persoanelor în considerarea implicării lor în activități teroriste. Or, în speță, măsurile restrictive vizează o țară terță și au fost adoptate în cadrul unui regulament, act legislativ general. Prin urmare, persoanele identificate în regulamentul în litigiu sunt înscrise în acesta nu ca urmare a activităților lor, ci a apartenenței acestora la o categorie generală, în speță, potrivit Tribunalului, aceea a „membriilor de familie ai directorilor importanți de întreprinderi din Myanmar”⁴⁹. Prin urmare, nu ar fi posibil să se susțină că împotriva recurentului a fost deschisă o procedură, în sensul jurisprudenței citate anterior⁵⁰. Prin urmare, dreptul la apărare nu s-ar aplica persoanelor identificate în anexa unui regulament de adoptare a unui regim de sancțiuni împotriva unei țări terțe⁵¹.

56. Suntem într-un total dezacord cu o astfel de abordare.

57. În primul rând, nu suntem convinși de distincția pe care Tribunalul a stabilit-o între tratamentul juridic rezervat regimurilor de sancțiuni instituite împotriva persoanelor implicate în activități teroriste și cel rezervat regimurilor de sancțiuni instituite împotriva țărilor terțe. Astfel, este foarte clar că regulamentul în litigiu este îndreptat împotriva regimului birman. Totuși, nu ar fi altceva decât pură

46 — Hotărârea din 12 decembrie 2006 (T-228/02, Rec., p. II-4665, punctul 159).

47 — Hotărâre citată la nota de subsol 40.

48 — Hotărâre citată la nota de subsol 46.

49 — Punctul 122 din hotărârea atacată.

50 — Hotărârea *People’s Mojahedin Organization of Iran/Consiliul*, citată anterior (punctul 91).

51 — A se vedea punctul 123 din hotărârea atacată.

ficțiune a considera că, având în vedere că vizează un *stat* terț, regulamentul în cauză ar putea fi degrevat de orice cerință referitoare la drepturile individuale eventual afectate. Pentru a avea efect asupra statului în cauză, se impune ca măsurile restrictive să fie îndreptate împotriva intermediarilor, care îl încarnează sau îl servesc. Consiliul beneficiază, în acest scop, de o largă putere de apreciere pentru a stabili persoanele, entitățile și organismele care ar trebui să cadă sub incidența unor astfel de măsuri, putere pe care o considerăm perfect asimilabilă celei care îi este recunoscută în contextul combaterii terorismului. Mărturisim că nu sesizăm prin ce subtilitate juridică s-ar putea explica faptul că drepturile individuale ale persoanelor suspectate de a fi implicate în activități teroriste sunt mai bine protejate decât cele ale persoanelor suspectate de a coopera cu un regim autoritar împotriva căruia Uniunea intenționează să lupte.

58. În plus, aprecierea „legăturii” avute în principiu cu regimul de guvernare – adevărata țintă a măsurilor restrictive – de orice persoană care figurează pe lista persoanelor ale căror fonduri trebuie înghețate trebuie să fie făcută în mod autonom față de problema dacă persoanele menționate se pot prevala de dreptul la apărare. Chiar dacă Curtea ar statua că articolele 60 CE și 301 CE constituie un temei juridic suficient pentru regulamentul în litigiu, aceasta ar trebui totuși să aprecieze că legătura dintre recurent și regimul birman nu este suficientă pentru a exonera Consiliul de obligația respectării dreptului la apărare al acestuia, astfel cum am sugerat deja într-un alt context⁵². În această materie, cu cât ne îndepărtăm de centrul de putere și de luare a deciziilor, cu atât legătura cu regimul de conducere vizat efectiv devine mai fragilă, iar respectarea dreptului la apărare se impune cu atât mai mult.

59. În al doilea rând, care este efectul naturii actului asupra acestei concluzii intermediare?

60. Problema naturii unui regulament de punere în aplicare a unui regim de sancțiuni împotriva unei țări terțe și de definire, în acest scop, a măsurilor restrictive aplicate persoanelor fizice și juridice înscrise pe listele anexe pare să fi fost soluționată de Curte în Hotărârea Bank Melli Iran/Consiliul⁵³, în care a arătat că anexa la un asemenea regulament are aceleași efecte ca regulamentul însuși⁵⁴. Prin urmare, raționamentul Tribunalului de la punctul 123 și următoarele din hotărârea atacată ar putea să apară ca întemeiat din punct de vedere juridic, întrucât Tribunalul și-a întemeiat analiza pe criteriul exclusiv regulamentar al actului în litigiu pentru a refuza să îi recunoască recurentului dreptul la apărare.

61. Cu toate acestea, o asemenea apreciere nu ia în considerare un aspect important al jurisprudenței Curții în materie de măsuri restrictive. Astfel, chiar dacă s-ar presupune că regulamentul în litigiu primește o calificare juridică unică, reiese din această jurisprudență că aceasta nu poate împiedica recunoașterea dreptului la apărare. Astfel, în centrul cauzei Kadi se afla problema legalității unui regulament, fapt care nu a împiedicat totuși Curtea să statueze că „având în vedere împrejurările concrete în care s-a realizat includerea numelor recurenților în lista persoanelor [...] vizate prin măsurile restrictive conținute în anexa I la regulamentul [în cauză], trebuie să se statueze că dreptul la apărare, în special dreptul de a fi ascultat, precum și dreptul la un control jurisdicțional efectiv al acestora nu au fost respectate în mod vădit”⁵⁵. Această recunoaștere este necesară pentru ca un minim de garanții, în special procedurale, să fie oferite persoanelor fizice și juridice înscrise pe aceste liste⁵⁶, fie ca urmare a activităților lor legate de terorism, fie ca urmare a activităților lor legate de o politică de stat condamnată din perspectivă internațională și pentru asigurarea respectării principiului protecției jurisdicționale efective⁵⁷.

52 — A se vedea punctul 67 din Concluziile pe care le-am prezentat în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Bank Melli Iran/Consiliul, citată anterior, nota de subsol 28.

53 — Hotărârea din 16 noiembrie 2011 (C-548/09 P).

54 — Hotărârea Bank Melli Iran/Consiliul, citată anterior (punctele 45, 46 și 51).

55 — Citată anterior (punctul 334).

56 — *Ibidem*, punctul 42.

57 — A se vedea Hotărârea Bank Melli Iran/Consiliul, citată anterior (punctul 47).

62. Afirmația cuprinsă la punctul 123 din hotărârea atacată potrivit căreia dreptul la apărare nu se aplică recurentului constituie, așadar, în sine, o eroare de drept. Cu toate acestea, întrucât Tribunalul a acționat în sensul aprofundării analizei, care a avut de asemenea ca obiect problema dacă o comunicare prealabilă a elementelor de fapt și de drept și o audiere prealabilă ar fi trebuit recunoscute recurentului, respectiva afirmație nu constituie, *per se*, o eroare de drept care ar putea avea drept rezultat invalidarea hotărârii atacate. Se cuvine, prin urmare, continuarea analizei din perspectiva altor aspecte ale motivului.

b) Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la o comunicare prealabilă a motivelor și a dreptului la o audiere prealabilă (primul aspect al celui de al treilea motiv)

63. În ceea ce privește comunicarea prealabilă a motivelor, Tribunalul a statuat, la punctele 124-126 din hotărârea atacată, că elementele de fapt și de drept pertinente erau, înainte de adoptarea regulamentului în litigiu, cunoscute recurentului și că nu era necesar ca aceste elemente să fie din nou furnizate anterior adoptării regulamentului respectiv. Prin urmare, Tribunalul a acordat o mare importanță faptului că recurentul cade sub incidența măsurilor restrictive încă din 2003 și că regulamentul în litigiu se întemeiază în special pe poziții comune, care ar expune „toate elementele de fapt și de drept care justifică adoptarea și menținerea măsurilor restrictive în cauză”⁵⁸.

64. Cu toate acestea, constatăm că, deși pozițiile comune și regulamentul în litigiu care le pune în aplicare evidențiază motivele care stau la baza implementării unei politici de sancțiuni împotriva Uniunii Birmane raportându-se, în mod suficient, este adevărat, la o situație politică națională alarmantă, cu totul altfel stau lucrurile în ceea ce privește situația individuală a recurentului. Astfel, reiese atât de la dosar, cât și din hotărârea Tribunalului că recurentului nu i s-au adus niciodată la cunoștință motivele personale care justifică propria sa înscriere. La lectura regulamentului în litigiu, coroborată eventual cu cea a pozițiilor comune, recurentul înțelege doar faptul că este înscris în nume personal, în scopul de a face presiuni împotriva unei țări terțe, exclusiv în calitatea sa de fiu al tatălui său. Din 2003, nu a fost furnizată nicio dovadă care să ateste faptul că acesta beneficiază la rândul său de politicile economice ale regimului birman. Din 2003, Consiliul nu a mai menționat că înscrierea recurentului se întemeiază pe o prezumție potrivit căreia membrii de familie ai unei persoane care beneficiază de politicile economice ale guvernului birman sunt considerați a beneficia la rândul lor de respectivele politici până în momentul în care aceștia dovedesc contrariul. Astfel cum Tribunalul a menționat, Consiliul a explicat fără îndoială raționamentul său în ceea ce privește extinderea domeniului de aplicare al măsurilor restrictive la persoane care beneficiază de politicile economice ale regimului birman⁵⁹. În schimb, o astfel de explicație nu a fost furnizată niciodată în ceea ce privește membrii familiei lor⁶⁰. În consecință, Tribunalul a stabilit în mod eronat, la punctul 126 din hotărârea atacată, că „elementele de drept și de fapt pertinente în speță erau cunoscute recurentului anterior adoptării de către Consiliu a regulamentului în litigiu”.

65. Vom finaliza analiza asupra acestui punct prin a reitera că regimul juridic în care a avut loc înscrierea inițială a numelui unei persoane pe o listă precum cea cuprinsă în anexa VI la regulamentul în litigiu este, în principiu, mai puțin favorabil persoanei respective decât în cazul unei reînnoiri, în sensul în care considerațiile de eficiență a măsurilor restrictive pot justifica, într-o anumită măsură, ca dreptul la apărare să nu fie pe deplin aplicat, cel puțin în cursul procedurii necontencioase⁶¹. Nu poate fi exclus ca aceste considerații să fie în continuare pertinente, chiar și în cazul unei reînnoiri a măsurilor respective. Atunci însă, instanței Uniunii îi revine sarcina de a asigura, dacă este cazul, ca circumstanțele speciale de natură să justifice faptul că, în contextul înscrierii inițiale, dreptul la apărare al persoanelor înscrise a suferit anumite limitări să fie întotdeauna menționate în cazul reînnoirii. De asemenea, aceasta are obligația de a pune în balanță, pe de o parte, obiectivul urmărit de Uniune și imposibilitatea de a

58 — Punctul 124 din hotărârea atacată.

59 — Punctul 125 din hotărârea atacată.

60 — A se vedea al patrulea considerent al Poziției comune 2006/318. Regulamentul în litigiu nu conține, de altfel, nicio mențiune potrivit căreia înghețarea fondurilor trebuie aplicată și membrilor de familie.

61 — Hotărârea Kadi, citată anterior (punctele 339 și 340).

supune instituțiile la constrângeri procedurale extrem de greoaie care le-ar putea paraliza activitatea și, pe de altă parte, necesitatea de a îi permite în mod suficient justițiabilului să beneficieze de normele de procedură. Trebuie constatat că Tribunalul nu a acționat niciodată în sensul unei asemenea puneri în balanță, deși se confrunta cu o situație în care era implicată o persoană fizică ce nu avea nici calitatea de conducător birman, nici de membru de familie al unui conducător birman, ci numai de fiu al unei persoane care beneficiază de politicile economice implementate de conducătorii săi.

66. În ceea ce privește dreptul la o audiere prealabilă, poate fi adoptată o poziție similară cu cea dezvoltată în raport cu cerința comunicării prelabile a motivelor. Deși Curtea a statuat în Hotărârea Kadi că, „[î]n ceea ce privește dreptul la apărare și în special dreptul de a fi ascultat, fiind vorba de măsuri restrictive precum acelea impuse prin regulamentul în litigiu, nu se poate cere autorităților comunitare să comunice motivele respective înaintea includerii inițiale a unei persoane [în listă]”⁶² și că, „[p]entru motive care țin de asemenea de obiectivul urmărit prin regulamentul în litigiu și de eficacitatea măsurilor pe care le prevede acesta, autoritățile comunitare nu erau obligate să procedeze la o audiere a recurenților înainte de includerea inițială”⁶³, poziția sa este în mod clar limitată la cazul unei înscrieri inițiale. Or, în speță avem de a face cu o situație de reînscrisere.

67. Analiza Tribunalului de la punctele 127-133 din hotărârea atacată se întemeiază pe o abordare globală. Astfel, Tribunalul a verificat dacă, din 2003 – dată la care recurentul a fost pentru prima dată vizat de măsurile restrictive –, recurentul ar fi putut să își prezinte în mod util punctul de vedere și a concluzionat că, în cursul evoluției aparatului normativ al Uniunii, acesta ar fi putut, la cerere, să își prezinte, cu mai multe ocazii, punctul de vedere⁶⁴.

68. O astfel de abordare nu ne apare ca fiind pe deplin satisfăcătoare, sub două aspecte. Pe de o parte, cade în sarcina recurentului să își prezinte, din proprie inițiativă, punctul de vedere în fața Consiliului. Pe de altă parte, aceasta nu ne lămurește dacă ar fi fost necesar să se prevadă o audiere prealabilă în cadrul adoptării regulamentulului în litigiu în sine. Tribunalul răspunde argumentului recurentului potrivit căruia ar fi trebuit să fie invitat de Consiliu să își prezinte punctul de vedere anterior adoptării regulamentulului în litigiu, statuând că recurentul menționat își putea exprima punctul de vedere în fața Consiliului înainte de adoptarea regulamentulului în cursul evoluției aparatului normativ, și anume cu ocazia diverselor reexaminări și reînnoiri ale pozițiilor comune.

69. Raționamentul Tribunalului se întemeiază pe motive foarte ipotetice. Atunci când afirmă că, în contextul revizuirii Poziției comune 2006/318⁶⁵, Consiliul ar fi putut lua în mod eficient în considerare o intervenție explicită a recurentului, acesta nu răspunde la întrebarea dacă, în ipoteza în care recurentul nu a făcut uz de această posibilitate, acest fapt are, totuși, ca efect exonerarea Consiliului de obligația de a organiza o audiere prealabilă cu ocazia adoptării unui regulament care pune în aplicare, în ceea ce privește Comunitatea, respectiva poziție comună.

70. În sfârșit, Tribunalul a considerat de asemenea că, deși ar trebui consacrat în beneficiul recurentului dreptul la o audiere prealabilă, aceasta ar fi, în virtutea unei jurisprudențe constante, lipsită de efect asupra legalității regulamentulului în litigiu, deoarece organizarea unei astfel de audieri nu ar fi putut conduce la un rezultat diferit⁶⁶. Pentru a ajunge la o astfel de concluzie, Tribunalul se bazează în special pe faptul că recurentul nu contestă situația politică din Birmania, nici funcția tatălui său, nici relația sa de familie cu acesta din urmă. El nu a dovedit nici faptul că s-a disociat de tatăl său, pentru a demonstra că „poziția acestuia din urmă nu i-ar mai aduce niciun beneficiu”⁶⁷.

62 — *Ibidem*, punctul 338.

63 — *Ibidem*, punctul 341.

64 — A se vedea punctele 129-131 din hotărârea atacată.

65 — *Ibidem*, punctul 131.

66 — *Ibidem*, punctul 132.

67 — *Idem*.

71. În măsura în care recurentului nu i s-au comunicat în prealabil motivele înscrierii sale personale pe listă, nu este posibil, în opinia noastră, să i se impute neprezentarea argumentelor care se impuneau, ulterior adoptării regulamentului în litigiu, pentru a deduce că lipsa unei audieri prealabile ar fi lipsită de efect asupra legalității actului. În plus, este pur și simplu imposibil ca recurentul să conteste relația de familie care îl leagă de tatăl său, filiația fiind, cu rare excepții, o stare de fapt cu caracter fix și durabil.

72. Este adevărat că, în urma publicării Avizului din 11 martie 2008, recurentul a solicitat din proprie inițiativă Consiliului prezentarea motivelor înscrierii sale. În scrisoarea sa, solicitând în continuare lămuriri cu privire la motivele specifice ale înscrierii sale, recurentul susținea că a fost acționar la cele două societăți ale tatălui său doar în perioada 2005-2007 și că, prin urmare, nu mai avea această calitate în anul adoptării regulamentului în litigiu. În răspunsul său, Consiliul nu a dorit să țină seama de acest element, în mod vădit cu caracter de noutate, și a menținut înscrierea recurentului. Este evident că aceasta ține exclusiv de puterea de apreciere a Consiliului. Numai că Tribunalul se folosește de aceste elemente pentru a concluziona că acest lucru dovedește faptul că poziția Consiliului nu s-ar fi schimbat, chiar și în ipoteza în care ar fi avut loc o audiere prealabilă. Cu toate acestea, suntem sensibili la argumentul dezvoltat de recurent în ședință în care a descris situația sa ca fiind aceea a unei persoane care nu are altă posibilitate decât aceea de a-și imagina motivele care au stat la baza înscrierii sale, de a le transmite el însuși Consiliului, pentru a încerca, în cele din urmă, să îl convingă să îi elimine numele de pe listă. Cu alte cuvinte, nu i se poate imputa recurentului faptul că nu a reușit să răstoarne, nici măcar *a posteriori*, prezumția care a stat la baza înscrierii sale, în condițiile în care respectiva prezumție nu i-a fost niciodată adusă la cunoștință cu adevărat. În aceste condiții, nu este posibil din punct de vedere tehnic ca Tribunalul să afirme că eventuala lipsă a unei audieri prealabile a recurentului ar fi fost, în orice situație, lipsită de efect asupra legalității regulamentului în litigiu, în condițiile în care este cert că, în lipsa comunicării motivelor reale ale înscrierii sale, acestuia nu i-a fost, de fapt, oferită niciodată posibilitatea de a-și prezenta în mod util punctul de vedere⁶⁸.

73. Pentru toate motivele menționate anterior, considerăm întemeiat primul aspect al celui de al treilea motiv.

c) Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă (al doilea aspect al celui de al treilea motiv)

74. Recurentul reproșează Tribunalului că nu a aplicat un nivel corespunzător de control jurisdicțional în cadrul controlului legalității măsurilor restrictive. Argumentul Comisiei prin care se contestă admisibilitatea nu poate fi admis, întrucât recurentul a menționat efectiv, în recursul său, problema intensității controlului jurisdicțional atunci când a susținut o încălcare a dreptului său la o protecție jurisdicțională efectivă.

75. Pe fond, la punctul 144 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că trebuie să se recunoască Consiliului o largă putere de apreciere în ce privește elementele care trebuie luate în considerare în vederea adoptării sancțiunilor economice pe baza articolelor 60 CE și 301 CE și că, în consecință, instanța nu poate „să substituie aprecierea Consiliului cu propria apreciere asupra probelor, faptelor și circumstanțelor care justifică adoptarea unor astfel de măsuri, controlul exercitat de Tribunal cu privire la legalitatea deciziilor de înghețare a fondurilor trebuie să se limiteze la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, a exactității materiale a situației de fapt reținute, a absenței unei erori vădite în aprecierea acestor fapte și a unui abuz de putere”.

76. Înainte de toate, remarcăm faptul că, la acest punct, Tribunalul face vorbire despre o „decizie” de înghețare a fondurilor, creând impresia că lasă în planul al doilea domeniul general de aplicare al actului în litigiu asupra căruia Tribunalul a insistat foarte mult în cadrul examinării temeiului juridic și că nu a ezitat să își consolideze poziția prin citarea unei jurisprudențe a Tribunalului pronunțate în

68 — Prin analogie, a se vedea Hotărârea People's Mojahedin Organization of Iran/Consiliul, citată anterior (punctul 162).

materia combaterii terorismului, chiar dacă, în alte pasaje din hotărârea atacată, Tribunalul părea totuși că face o distincție clară între măsurile restrictive adoptate în cadrul combaterii terorismului și cele adoptate împotriva unei țări terțe. Prin urmare, hotărârea atacată suferă de o serie de contradicții interne revelate de acest punct 144.

77. Revenind la chestiunea intensității controlului jurisdicțional, este adevărat că jurisprudența Tribunalului în acest domeniu este fluctuantă. Poziția sa în hotărârea atacată este direct inspirată de punctul 159 din Hotărârea People's Mojahedin Organization of Iran/Consiliul, citată anterior. Cu toate acestea, câteva puncte mai sus, tot în această din urmă hotărâre, Tribunalul stabilise principiul unui control mai complet⁶⁹. În orice caz, Tribunalul a dezvoltat o linie jurisprudențială foarte clară în favoarea unui control complet în Hotărârea People's Mojahedin Organization of Iran/Consiliul⁷⁰, în Hotărârile Melli Bank/Consiliul și Bank Melli Iran/Consiliul⁷¹ și, cel mai recent, în Hotărârea Kadi/Comisia, pronunțată după trimiterea Curții spre rejudecare în fața Tribunalului⁷².

78. În opinia noastră, cele mai relevante în această cauză sunt, fără îndoială, Hotărârile Melli Bank/Consiliul și Bank Melli Iran/Consiliul, întrucât au ca obiect măsuri restrictive puse în aplicare în cadrul unui regim de sancțiuni instituite împotriva unei țări terțe. În temeiul acestor două hotărâri, Tribunalul a considerat că trebuia făcută o distincție între, pe de o parte, dispozițiile de stabilire a normelor generale care definesc modalitățile măsurilor restrictive, în raport cu care se impune aplicarea unui control jurisdicțional limitat astfel încât să nu se aducă atingere largii puteri de apreciere a Consiliului, în mod tradițional recunoscută în această privință, și, pe de altă parte, listele pe care figurează persoanele afectate în mod concret de măsurile restrictive, care trebuie să fie supuse unui control jurisdicțional complet.

79. Acest punct de vedere este în concordanță deplină cu jurisprudența Curții. Desigur, până în prezent Curtea nu a fost niciodată chemată să se pronunțe cu privire la intensitatea controlului jurisdicțional al măsurilor restrictive, precum cele în discuție în cadrul prezentului recurs. Astfel fiind, am afirmat deja că jurisprudența în domeniul combaterii terorismului își poate găsi, *mutatis mutandis*, aplicare și în cadrul unui regim de sancțiuni îndreptate împotriva unei țări terțe. Or, remarcăm faptul că, începând cu Hotărârea Kadi⁷³, Curtea a susținut un control complet al măsurilor restrictive, poziție care a fost reiterată în mod clar în Hotărârea E și F, Curtea afirmând că „[I]psa motivării, de care a fost afectată înscrierea respectivă, este de asemenea de natură să compromită un control jurisdicțional adecvat al legalității sale pe fond, control care urmărește în special verificarea faptelor, precum și a elementelor de probă și de informare invocate în susținerea sa. Or, [...] posibilitatea efectuării unui astfel de control se dovedește indispensabilă pentru a permite să se asigure un just echilibru între cerințele de combatere a terorismului internațional și protecția drepturilor și a libertăților fundamentale”⁷⁴. Mai recent, Curtea a fost invitată să adopte o poziție definitivă în acest sens⁷⁵.

80. Ceea ce contează în determinarea intensității controlului nu este atât contextul adoptării măsurilor restrictive – cum ar fi combaterea terorismului –, cât domeniul de aplicare extrem de vast al măsurilor respective în raport cu situațiile individuale ale persoanelor înscrise pe listă care sunt, fără îndoială, grav afectate.

69 — A se vedea punctul 154 din hotărâre.

70 — Hotărâre citată anterior, punctele 74 și 75.

71 — Hotărârea din 9 iulie 2009, Melli Bank/Consiliul, citată anterior, punctele 45 și 46, și Hotărârea din 14 octombrie 2009, Bank Melli Iran/Consiliul, citată anterior, punctele 36 și 37.

72 — Hotărâre citată anterior (punctele 126, 132-135). Pentru un rezumat al jurisprudenței Tribunalului în materie, a se vedea punctul 139 și următoarele din respectiva hotărâre.

73 — Hotărârea Kadi, menționată anterior (punctul 326).

74 — Hotărârea din 29 iunie 2010 (C-550/09, Rep., p. I-6213, punctul 57).

75 — A se vedea punctele 254 și 255 din Concluziile avocatului general Sharpston prezentate în cauza pendinte Franța/People's Mojahedin Organization of Iran (C-27/09 P).

81. Invităm, prin urmare, Curtea să consacre, în cadrul prezentului recurs, un nivel de exigență similar în ceea ce privește definiția intensității controlului jurisdicțional pe care instanța Uniunii trebuie să îl aplice față de măsurile restrictive îndreptate împotriva persoanelor fizice care nu au competențe de conducere în cadrul unui regim de sancțiuni adoptat împotriva unei țări terțe, recunoscând în același timp larga putere de apreciere a Consiliului în privința evaluării oportunității și a modalităților de punere în aplicare a acestora.

82. Astfel, reiese în mod clar de la punctele 144 și 145 din hotărârea atacată faptul că Tribunalul nu a aplicat un nivel adecvat de control jurisdicțional, limitându-se la a verifica dacă obligația de motivare a fost respectată, fără a verifica în vreun fel, printre altele, existența unor mijloace de probă care să susțină afirmațiile Consiliului potrivit cărora recurentul beneficiază efectiv de politicile economice ale regimului birman.

83. Întrucât o nouă eroare de drept afectează, așadar, hotărârea atacată, trebuie să se considere fondat acest al doilea aspect al celui de al treilea motiv.

d) Cu privire la chestiunea notificării (al treilea aspect al celui de al treilea motiv)

84. În ceea ce privește chestiunea dacă regulamentul în litigiu trebuia să fie notificat în mod individual recurentului, avem serioase îndoieli cu privire la admisibilitatea acestui aspect. Astfel, niciun motiv invocat în fața Tribunalului nu viza contestarea absenței notificării individuale de către Consiliu. În consecință, Tribunalul nu a făcut nicio apreciere în hotărârea atacată cu privire la motivul respectiv datorită – tocmai – inexistenței acestuia. Prin urmare, chiar și în ipoteza în care recurentul ar fi intenționat, în cadrul recursului, să abordeze această problemă, argumentele sale nu sunt, în niciun caz, îndreptate împotriva hotărârii atacate. În consecință, avem aici de a face în mod clar cu un motiv nou invocat de recurent în cadrul replicii, ca reacție la memoriul în răspuns al Comisiei, în care aceasta readuce în discuție argumentele invocate în contextul altor recursuri⁷⁶, fără a avea grijă totuși să verifice în prealabil dacă acest lucru este util în cauza de față, recurentul neaducând niciodată în discuție un motiv și neinvocând niciodată un argument întemeiat pe o încălcare a obligației de notificare în recursul său. Prin urmare, dezbateră dintre părțile în procedură cu ocazia replicii și a duplicii, apoi a ședinței nu ar trebui să inducă Curtea în eroare în ceea ce privește admisibilitatea argumentelor referitoare la notificare, care constituie, în cel mai bun caz, un motiv nou întemeiat pe încălcarea obligației de notificare din partea Consiliului, inadmisibil sub acest aspect, competența Curții fiind limitată la aprecierea soluționării legale a motivelor dezbătute în fața primei instanțe⁷⁷.

85. Pentru motivele expuse mai sus, sugerăm Curții să admită cel de al treilea motiv în privința primelor două aspecte.

C — Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare a obligației de motivare a regulamentului în litigiu

1. Argumentele părților

86. Recurentul susține că, din moment ce Consiliul procedează la o înscriere nominală a unei persoane fizice, acesta ar avea obligația de a furniza motivele specifice și concrete care justifică respectiva înscriere. Această indicație este cu atât mai importantă cu cât recurentul nu a putut fi ascultat în prealabil. Consiliul însuși ar recunoaște această obligație de a indica motivele specifice și concrete

⁷⁶ — Conform propriilor spuse: a se vedea punctul 41 din memoriul în răspuns al Comisiei.

⁷⁷ — A se vedea, în cadrul unei jurisprudențe abundente, Hotărârea din 1 februarie 2007, Sison/Consiliul (C-266/05 P, Rep., p. I-1233, punctul 95 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea din 21 septembrie 2010, Suedia și alții/API și Comisia (C-514/07 P, C-528/07 P și C-532/07 P, Rep., p. I-8533, punctul 126 și jurisprudența citată).

pentru fiecare înscriere individuală⁷⁸. Apoi, întemeindu-se pe jurisprudența Tribunalului⁷⁹, recurentul amintește obligația Consiliului de a indica motivele care l-au condus să considere că un particular sau o entitate dată fac parte dintr-o categorie vizată de un regulament care dispune înghețarea fondurilor. Consiliul ar fi trebuit, prin urmare, să indice motivele precise care îi permit să considere că recurentul beneficiază de politicile economice ale guvernului. Nu se indică însă nici motivul înscrierii sale, ca rezultat al unui comportament pretins sau al faptului că este fiul tatălui său, nici prezumția potrivit căreia membrii de familie beneficiază de politicile respective. Prin urmare, Tribunalul a apreciat în mod eronat că Consiliul și-a îndeplinit obligația de motivare.

87. Consiliul consideră că motivele înscrierii recurentului au fost clar expuse atât în Poziția comună 2003/297 pe baza căreia fondurile recurentului au fost înghețate pentru prima dată, cât și în Poziția comună 2006/318 și că nu avea obligația de a indica și alte motive în afara mențiunii faptului că recurentul este fiul tatălui său. În opinia Comisiei, recurentul se limitează la reluarea argumentelor deja prezentate în fața Tribunalului și în raport cu care acesta din urmă s-a pronunțat absolut corect prin aplicarea criteriilor tradiționale definite de jurisprudența Tribunalului și a Curții în scopul aprecierii caracterului suficient al motivării unui act. Recurentul nu poate pretinde că nu cunoștea contextul în care a intervenit regulamentul în litigiu, deoarece era el însuși supus acestor măsuri încă din anul 2003. De asemenea, are cunoștință de faptul că înscrierea sa este motivată de riscul de eludare a măsurilor luate împotriva tatălui său. Întrucât de atunci nu a mai avut loc nicio modificare semnificativă de fapt sau de drept, Consiliul nu avea obligația de a reaminti în mod explicit motivele înscrierii recurentului. În orice caz, se menționează în anexa VI la regulamentul în litigiu că recurentul este fiul tatălui său și putea fi înscris exclusiv în această calitate. Consiliul și Comisia solicită, în consecință, respingerea motivului.

2. Analiză

88. Astfel cum a arătat, în mod corect, Tribunalul, obligația de motivare are drept scop să acorde persoanei interesate o indicație suficientă pentru a afla dacă actul care o vizează este bine fundamentat sau dacă este, eventual, afectat de un viciu⁸⁰. Verificarea respectării de către instituția autoare a actului a obligației de motivare poate permite, prin urmare, să se stabilească dacă persoana interesată a avut ocazia de a-și apăra drepturile⁸¹.

89. Raționamentul Tribunalului cu privire la acest aspect este în mod clar împărțit în două etape. În primul rând, acesta a verificat caracterul suficient al motivării în ceea ce privește adoptarea unui regim de sancțiuni împotriva Uniunii Birmane⁸²; apoi, a verificat dacă măsurile restrictive adoptate împotriva recurentului erau, de asemenea, suficient motivate⁸³. Întrucât, în privința motivației generale a regimului de sancțiuni, concluzia Tribunalului nu este sub niciun aspect contestabilă, nu vom reveni asupra ei.

90. Situația este diferită în ceea ce privește aprecierea pe care Tribunalul a făcut-o în raport cu motivația specifică măsurilor restrictive impuse recurentului. Consiliul are obligația de a expune în mod clar și fără echivoc raționamentul care l-a condus la înscrierea numelui recurentului în anexa cuprinzând „persoanele care au beneficiat de politicile economice ale guvernului” pentru ca acesta să poată cunoaște motivele măsurii și să își poată apăra drepturile. Obligația de motivare care incumbă

78 — În acest sens, recurentul menționează documentul 7697/07 din 3 aprilie 2007, evocat la rândul său de Consiliu în memoriul său în răspuns prezentat în fața Tribunalului.

79 — Hotărârea People's Mojahedin Organization of Iran/Consiliul, menționată anterior, precum și Hotărârea Melli Bank/Consiliul, menționată anterior.

80 — Punctul 94 din hotărârea atacată și jurisprudența citată.

81 — Hotărârea din 17 martie 1983, Control Data Belgium/Comisia (294/81, Rec., p. 911, punctul 14).

82 — Punctul 99 și următoarele din hotărârea atacată.

83 — Punctul 103 și următoarele din hotărârea atacată.

Consiliului în prezența unor măsuri restrictive este definită și în lumina principiului protecției jurisdicționale efective, pe care motivarea actului trebuie să contribuie să îl garanteze. Prin urmare, Tribunalul ar fi trebuit să determine dacă recurentului i s-a oferit efectiv posibilitatea să înțeleagă ceea ce i se reproșă și să aprecieze temeinicia măsurilor restrictive adoptate în privința sa⁸⁴.

91. Simpla lectură a punctului J1c din anexa VI la regulamentul în litigiu ne arată, pe lângă identitatea recurentului, sexul, data nașterii și filiația pe linie paternă a acestuia. Pe de altă parte, nu există nicio mențiune în regulamentul în litigiu cu privire la prezumția potrivit căreia membrii de familie ai persoanelor care beneficiază de politicile economice ale guvernului birman beneficiază la rândul lor de politicile respective.

92. Nu suntem convingeți de argumentul Tribunalului potrivit căruia Consiliul și-ar fi îndeplinit obligația de motivare a regulamentulului în litigiu, adoptat în 2008, deoarece, în 2003, într-o poziție comună în temeiul căreia recurentul a fost, pentru prima dată, înscris pe listă, ar fi expus motivele care l-au determinat să extindă măsura de înghețare la membrii de familie⁸⁵. Pe de o parte, al treilea considerent al Poziției comune 2003/297, pe care Tribunalul și-a întemeiat raționamentul, scoate în evidență doar faptul că domeniul de aplicare al măsurilor restrictive este extins la persoanele care beneficiază de politicile guvernului birman, precum și la familiile acestora, fără a furniza explicații cu privire la motivele respectivei extinderi la membrii de familie. Pe de altă parte, nu este posibil să se afirme că, pe această unică bază, recurentul, în vârstă de 16 ani la momentul respectiv, a fost în măsură să își apere drepturile și că această stare de fapt a continuat până la momentul adoptării regulamentulului în litigiu, chiar dacă recurentul este înscris într-o anexă al cărei titlu sugerează că motivul înscrierii sale este tocmai faptul că beneficiază de politicile economice ale guvernului birman⁸⁶. Faptul că nu toți membrii de familie ai domnului Tay Za sunt înscriși în anexa menționată ne determină să considerăm că recurentului îi venea greu, și în acest caz, să considere că înscrierea sa s-a întemeiat și se întemeiază în continuare exclusiv pe apartenența sa familială. Declarațiile cuprinse în poziția comună inițială și reproduse în pozițiile comune ulterioare, în special în cea care pune în aplicare regulamentul în litigiu, se limitează la afirmația că membrilor de familie ai persoanelor beneficiare trebuie să li se înghețe fondurile⁸⁷. O simplă afirmație de acest gen nu poate echivala cu o motivare în măsura în care temeiul însuși al măsurii înghețării fondurilor acestor persoane tot nu a fost stabilit. Dovada în acest sens este faptul că, așa cum am menționat anterior, Tribunalul a fost nevoit să creeze *ex nihilo* o prezumție prin care să explice, *a posteriori*, motivele pe care s-a întemeiat înscrierea recurentului.

93. Cu toate acestea, nici măcar această prezumție nu este univocă. Astfel, pe de o parte, Tribunalul susține că extinderea măsurii de înghețare a fondurilor la membrii de familie este justificată în virtutea faptului că se poate presupune că aceștia beneficiază la rândul lor de politicile economice ale guvernului birman. Tribunalul a considerat, de altfel, că Consiliul a precizat în mod suficient natura beneficiilor pe care „[recurentul] sau tatăl său le-ar fi obținut din politicile respective”⁸⁸ considerând că tatăl obținea beneficii datorită funcției sale de director executiv. Pe de altă parte, tocmai în contextul examinării caracterului suficient al motivării, Tribunalul a considerat că recurentul nu putea pretinde că nu avea cunoștința de motivele înscrierii sale, în condițiile în care acesta a invocat în înscrierile sale existența „unui risc de eludare a înghețării fondurilor de către tatăl său printr-un eventual transfer al fondurilor către alți membri ai familiei sale”⁸⁹.

84 — A se vedea, prin analogie, Hotărârea Bank Melli Iran/Consiliul, citată anterior (punctul 87).

85 — A se vedea punctul 104 din hotărârea atacată.

86 — Adoptarea Regulamentului nr. 353/2008, adăugând o referire la celelalte persoane asociate regimului (a se vedea punctul 13 din prezentele concluzii), nu a ameliorat situația recurentului în această privință.

87 — A se vedea în special al patrulea considerent al Poziției comune 2006/318.

88 — Punctul 107 din hotărârea atacată.

89 — Punctul 106 din hotărârea atacată.

94. Astfel, interpretarea extrem de dinamică a regulamentului în litigiu pe care a efectuat-o Tribunalul nu a avut drept consecință eliminarea oricărei îndoieli cu privire la motivele reale ale înscrierii recurentului, astfel încât nu este posibil, în lumina raționamentului Tribunalului expus la punctele 106 și 107 din hotărârea atacată, a se susține că motivarea prezentată a arătat în mod clar și neechivoc raționamentul Consiliului atunci când a procedat la înscrierea respectivă.

95. Această incoerență internă a examinării motivului întemeiat pe nerespectarea obligației de motivare în hotărârea atacată produce în final efectul opus celui dorit de Tribunal, în măsura în care aceasta demonstrează situația dificilă în care Consiliul a pus instanța Uniunii atunci când a trebuit să procedeze la controlul jurisdicțional al regulamentului în litigiu. În aceste condiții, ar putea rezulta de asemenea chiar că această instanță nu a putut să își exercite în mod corespunzător controlul, în condițiile în care acesta este încă un obiectiv al obligației de motivare.

96. Prin urmare, afirmând la punctul 108 din hotărârea atacată că obligația de a motiva măsurile restrictive adoptate împotriva recurentului a fost îndeplinită de către Consiliu, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept. În consecință, se impune admiterea celui de al doilea motiv.

D — Cu privire la al patrulea și ultimul motiv, întemeiat pe o încălcare a dreptului de proprietate și a principiului proporționalității

1. Argumentele părților

97. Recurentul invocă două serii de argumente. Pe de o parte, garanțiile procedurale aferente dreptului de proprietate nu au fost respectate în ceea ce îl privește, în măsura în care nu a dispus de o ocazie adecvată pentru a-și susține cauza. Nici Consiliul, nici Tribunalul nu au construit un dosar care să justifice necesitatea menținerii unor măsuri atât de dure împotriva sa, chiar dacă nu a fost niciodată stabilit că recurentul a beneficiat, într-o măsură mai mare decât orice alt resortisant birman, de politicile economice ale regimului aflat la putere. Pe de altă parte, acesta consideră că măsurile restrictive care îl vizează reprezintă o limitare considerabilă a dreptului său de proprietate, având în vedere domeniul general de aplicare și durata acestora. El amintește, în această privință, că face obiectul unor astfel de măsuri din anul 2003, mai precis de la vârsta de 16 ani. În plus, înghețarea fondurilor sale este una totală și fără limită în timp sau chiar din punct de vedere cantitativ; prin urmare, recurentul este afectat în mod permanent de măsurile respective. Astfel, dreptul de proprietate al recurentului a fost fără îndoială încălcat în mod disproporționat.

98. Consiliul solicită respingerea motivului și subscie în totalitate la concluzia Tribunalului potrivit căreia limitarea dreptului de proprietate al recurentului nu poate fi considerată drept disproporționată sau inadecvată, subliniind importanța obiectivului urmărit de regulamentul în litigiu și posibilitatea pe care recurentul o are la dispoziție pentru a demonstra că s-a disociat de tatăl său, punând astfel capăt prejudiciilor aduse exercitării dreptului său de proprietate. Prin urmare, măsurile care îl vizează pe recurent sunt, în opinia Consiliului, limitate în timp. Pe de altă parte, Consiliul susține și că recurentul a avut o ocazie adecvată de a-și expune cauza, în măsura în care Consiliul, la cererea sa, a reanalizat situația acestuia. Măsurile restrictive sub incidența cărora se află sunt, prin urmare, restricții justificate și proporționale ale dreptului său de proprietate.

99. Comisia susține poziția Consiliului. Totuși, aceasta mai adaugă două elemente. În primul rând, aceasta consideră că argumentul potrivit căruia recurentul a fost în imposibilitate de a-și expune cauza în fața autorităților este inoperant. În al doilea rând, Comisia contestă afirmația recurentului potrivit căreia măsurile restrictive impuse împotriva acestuia s-ar răsfrânge asupra fondurilor sale în

integralitatea lor, în măsura în care din articolul 21 din regulamentul în litigiu reiese că măsurile respective se aplică numai pe teritoriul Uniunii, iar în exteriorul Uniunii doar resortisanților Uniunii, persoanelor juridice constituite în conformitate cu legislația unui stat membru al Uniunii sau persoanelor fizice sau juridice în privința activităților desfășurate în Uniune.

2. Analiză

100. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, amintită de Tribunal la punctul 156 din hotărârea atacată, dreptul de proprietate nu este conceput, în ordinea juridică a Uniunii, ca o prerogativă absolută, ci, dimpotrivă, este un drept în raport cu care pot fi instituite restricții. Printre altele, utilizarea dreptului de proprietate poate fi restricționată, cu condiția ca aceste restricții să răspundă unor obiective de interes general urmărite de Comunitate și să nu constituie, față de scopul urmărit, o intervenție disproporționată și intolerabilă care ar aduce atingere însuși conținutului dreptului respectiv.

101. Remarcăm de la bun început că recurentul nu a contestat faptul că regulamentul în litigiu urmărește un obiectiv de interes general. Celelalte părți în procedură nu au contestat faptul că, pe baza efectului măsurilor aplicate, recurentul suferă o restricție privind exercitarea dreptului său de proprietate, care ar trebui calificată drept considerabilă⁹⁰. Rămâne, prin urmare, de analizat dacă respectiva restricție nu constituie o intervenție disproporționată și intolerabilă care aduce atingere însuși conținutului dreptului de proprietate al recurentului.

102. În această privință, Tribunalul a amintit, în mod întemeiat, principiul jurisprudențial potrivit căruia „importanța obiectivelor urmărite printr-o reglementare care prevede sancțiuni poate fi de natură să justifice consecințe negative, chiar considerabile, pentru anumite persoane vizate, inclusiv pentru cele care nu au nicio responsabilitate privind situația care a condus la adoptarea măsurilor vizate, dar care sunt afectate în special în ce privește drepturile lor de proprietate”⁹¹.

103. În ceea ce privește argumentul întemeiat pe durata aplicării măsurilor restrictive, amintim că acțiunea în anulare introdusă la Tribunal are ca obiect tocmai contestarea legalității regulamentului în litigiu și, mai precis, a măsurilor restrictive instituite împotriva recurentului. Desigur, măsurile respective sunt, în fapt, reînnoite. Cu toate acestea, considerăm că argumentele invocate mai întâi în contextul acțiunii în anulare și apoi al recursului nu ar trebui să aibă ca obiect să se solicite Curții să se pronunțe, chiar și în mod incidental, asupra legalității măsurilor adoptate împotriva recurentului încă din anul 2003. Cu excepția asumării riscului de a extinde în mod semnificativ obiectul litigiului, fapt în principiu interzis în cadrul unui recurs, considerăm că măsurile restrictive reînnoite în 2008 prin regulamentul în litigiu nu ar putea fi considerate de Curte drept o încălcare a dreptului de proprietate datorită faptului că aceste măsuri sunt aplicate încă din 2003 și în condițiile în care recurentul era minor la momentul respectiv. În cadrul prezentului recurs se impune ca argumentul întemeiat pe faptul că măsurile restrictive menținute în temeiul regulamentului în litigiu sunt în vigoare din 2003 pe baza altor acte normative și, prin urmare, constituie o restricție intolerabilă în ceea ce privește exercitarea dreptului de proprietate al recurentului să fie considerat inoperant.

104. În ceea ce privește argumentul întemeiat pe caracterul absolut și nelimitat al înghețării fondurilor, trebuie amintit, pe de o parte, având în vedere cele constatate de Tribunal, că regulamentul în litigiu prevede posibilitatea autorizării deblocării sau a utilizării de fonduri în anumite condiții, în special pentru a acoperi nevoile de bază ale persoanelor înscrise⁹².

90 — A se vedea punctul 157 din hotărârea atacată.

91 — Punctul 160 din hotărârea atacată și jurisprudența citată.

92 — Punctul 165 din hotărârea atacată și articolul 13 din regulamentul în litigiu.

105. În sfârșit, recurentul impută Tribunalului că nu a luat în considerare, contrar cerințelor articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO”), faptul că nu i s-a oferit niciodată o ocazie adecvată pentru a-și expune cauza. Acest aspect ține de garanțiile procedurale care trebuie să însoțească dreptul de proprietate.

106. În această privință, este corectă afirmația potrivit căreia Curtea și-a însușit cerințele impuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, potrivit căreia „în pofida tăcerii articolului 1 din Protocolul nr. 1 în materie de cerințe procedurale, procedurile aplicabile [...] trebuie, de asemenea, să ofere persoanei vizate o ocazie adecvată de a-și supune cauza spre examinare autorităților competente, în scopul de a contesta în mod efectiv măsurile care afectează drepturile garantate prin această dispoziție. Pentru a se asigura de respectarea acestei condiții, procedurile aplicabile trebuie examinate dintr-un punct de vedere general”⁹³.

107. În hotărârea atacată, Tribunalul a luat în considerare aceste cerințe procedurale și a apreciat că, din 2003, recurentul a avut în mai multe rânduri ocazia de a-și supune cauza spre examinare⁹⁴. Pentru a trage o astfel de concluzie, Tribunalul face trimitere, printre altele, la analiza sa cu privire la motivul întemeiat pe o încălcare a dreptului la un proces echitabil și la motivul întemeiat pe o încălcare a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă.

108. Deși nu suntem convinși, în deplin acord cu cele susținute anterior⁹⁵, că trebuie să se țină seama, în acest context, de ocaziile eventual și potențial oferite recurentului pentru a-și supune cauza spre examinare de-a lungul evoluției actelor care i-au afectat situația începând cu 2003, considerăm, în schimb, că mult mai convingător este argumentul întemeiat pe existența unui aviz publicat de Consiliu în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* la 11 martie 2008⁹⁶ care are, printre altele, ca obiect să atragă atenția persoanelor înscrise pe listă cu privire la posibilitatea de a introduce o cerere de reexaminare la Consiliu a deciziei pe baza căreia au fost înscrise pe listă și la posibilitatea de a-i contesta legalitatea la Tribunal. Deși este cu puțin ulterior publicării regulamentului în litigiu, acest aviz reprezintă incontestabil o modalitate procedurală importantă de garantare a dreptului de proprietate și a exercitării acestuia. Recurentul a inițiat, de altfel, o corespondență cu Consiliul în urma publicării avizului. Existența acestui aviz este de asemenea ceea ce marchează diferența profundă în raport cu situația domnului Kadi, invocată de recurent. Astfel, în cauza Kadi, regulamentul în litigiu „a fost adoptat fără a-i furniza [recurentului] vreo garanție care să îi permită supunerea cauzei sale spre examinare autorităților competente”⁹⁷. Nu același lucru se poate afirma în cauza de față.

109. Prin urmare, sugerăm Curții să respingă cel de al patrulea motiv.

IV — Cu privire la acțiunea în fața Tribunalului

110. Conform articolului 61 primul paragraf a doua teză din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, în cazul în care anulează hotărârea Tribunalului, Curtea poate să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul, atunci când acesta este în stare de judecată.

111. În opinia noastră, aceasta este situația în speță, cel puțin în ceea ce privește primul motiv.

93 — CEDO, Hotărârea Bäck împotriva Finlandei din 20 iulie 2004 (*Recueil des arrêts et décisions*, 2004-VII, § 56 și jurisprudența citată); Hotărârea Kadi, citată anterior (punctul 368).

94 — Punctul 170 din hotărârea atacată.

95 — A se vedea punctul 103 din prezentele concluzii.

96 — Citat anterior (punctul 14 din prezentele concluzii).

97 — Hotărârea Kadi, citată anterior (punctul 369).

112. Astfel cum propunem la punctul 46 din aceste concluzii, s-ar impune anularea hotărârii atacate în măsura în care a fost respins primul motiv invocat de recurent în primă instanță, întemeiat pe lipsa de temei juridic a regulamentului în litigiu.

113. După cum am mai menționat, considerăm că hotărârea Tribunalului este afectată de o eroare de drept din cauza interpretării prea largi a articolelor 60 CE și 301 CE. În aceste condiții și pentru motivele expuse anterior, se impune, în opinia noastră, admiterea primului motiv al recursului și, în consecință, anularea regulamentului în litigiu în măsura în care îl vizează pe recurent pentru lipsa unui temei juridic.

V — Cu privire la cheltuielile de judecată

114. Potrivit articolului 122 din Regulamentul de procedură, atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.

115. Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât recurentul a solicitat obligarea Consiliului la plata cheltuielilor de judecată, se impune obligarea acestuia la plata cheltuielilor de judecată aferente procedurii în fața Tribunalului și a celor aferente prezentului recurs.

VI — Concluzie

116. Având în vedere toate considerațiile care precedă, propunem Curții să se pronunțe după cum urmează:

- „1) Anulează Hotărârea Tribunalului din 19 mai 2010 pronunțată în cauza T-181/08, Tay Za/Consiliul.
- 2) Anulează Regulamentul (CE) nr. 194/2008 al Consiliului din 25 februarie 2008 de reînnoire și de întărire a măsurilor restrictive instituite împotriva Birmaniei/Myanmar și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 817/2006 în măsura în care îl vizează pe recurent.
- 3) Obligă Consiliul Uniunii Europene la plata cheltuielilor de judecată efectuate în fața celor două instanțe.
- 4) Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată.”